

การมองเห็นเองของคนพิการในกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ

นาง กวางกมล เวชบรรยงรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญาสังคมวิทยาบทบัณฑิต

แผนกวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา (สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์)

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

000780

I 15684938

SELF CONCEPT OF THE CRIPPLES IN REHABILITATION PROCESS

Mrs. Doangkamol Vechbunyongratana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology (Social Work)

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมองตนเองของคนพิการ ในกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ
โดย นาง กวางกมล เวชบรรยงรัตน์
แผนกวิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร.เสรีน ปุณณะหิตานนท์

..... *สุประคิม ชูมนาค* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิม ชูมนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ประคิม ชูมนาค* ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง)

..... *อรุณ งามวิจิตร* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณ สุทธศาสตร์)

..... *เสรีน ปุณณะหิตานนท์* กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เสรีน ปุณณะหิตานนท์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อ นิสิต
อาจารย์ที่ปรึกษา
แผนกวิชา
ปีการศึกษา

การมองตนเองของคนพิการในกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพ
นาง กวางกมล เวชบรรยงรัตน
ศาสตราจารย์ ดร. เสรีวัน ปุณณะหิตานนท์
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
2521

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่ากระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพคนพิการได้จัดให้แกคนพิการนั้นสามารถที่จะพัฒนาการมองตนเองของคนพิการในแง่ครอบครัว เพื่อน สดามัน (ซึ่งได้แก่ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ และสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ) และสังคมได้โดยทำให้คนพิการมีการมองตนเองในแวดวงที่สำคัญ ๆ ในชีวิตของพวกเขา คืขึ้นกว่า เกมใจหรือไม่
2. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบลักษณะการมองตนเองของคนพิการระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพ กลุ่มที่สำเร็จการฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพมาใหม่ ๆ และกลุ่มที่สำเร็จการฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพและได้ประกอบอาชีพแล้ว
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคคลทั่วไป เกี่ยวกับคนพิการและการสงเคราะห์คนพิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีแบบสอบถามรวมทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบ Multiple Choice, Rating Scale และ Open - Ended ได้นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ไปทดสอบสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขให้สมบูรณ์ขึ้น ต่อจากนั้นจึงใช้เป็นแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม (ที่กล่าวไว้แล้วในวัตถุประสงค์ของการวิจัย) ในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการและสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Non - Probability และใช้เกณฑ์การสุ่มในอัตรา ร้อยละ 80 จากคนพิการประเภททุพพลภาพ (Cripple) ซึ่งแบบสอบถามที่ได้รับคืนมามีจำนวน 265 ฉบับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความแตกต่างของการมองเห็นตนเองระหว่างคนพิการกลุ่มทั้ง 3 กลุ่มนั้น

ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพที่ได้จัดทำให้แก่คนพิการนั้นสามารถพัฒนาการมองเห็นตนเองของคนพิการในแวดวงของครอบครัว เพื่อน สถาบัน (ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการ และสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ) และสังคมทั่วไปได้ โดยจะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการมองเห็นตนเองในทุก ๆ ด้านของคนพิการแล้ว คนพิการกลุ่มที่ประกอบอาชีพแล้วจะมีการมองเห็นตนเองดีที่สุดในทุก ๆ ด้าน รองลงมาคือ คนพิการกลุ่มที่สำเร็จการฝึกอาชีพมาใหม่ ๆ และที่มองเห็นตนเองคอยที่สุด คือ คนพิการกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพ
2. การมองเห็นตนเองในแวดวงที่ทำการศึกษของคนพิการทั้ง 3 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (.05)

3. ในบรรดาบุคคลอาชีพที่ทำการศึกษา (รับราชการ ค้าขาย และ
และรับจ้าง) นั้น ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า คนพิการเป็นบุคคลที่ควรจะให้
ความสงสารและช่วยเหลือ สำหรับความคิดเห็นในด้านการยอมรับคนพิการใน
สังคมไทยนั้นส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจุบันคนพิการได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น
กว่าในอดีต และในด้านการสงเคราะห์คนพิการ บุคคลเหล่านี้ก็ได้ให้ความ
คิดเห็นว่าในปัจจุบันการสงเคราะห์คนพิการเจริญก้าวหน้าไปมาก พร้อมทั้ง
มีข้อเสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องของคนพิการให้มากขึ้นด้วย.

Thesis Title Self Concept of the Cripples in
 Rehabilitation Process

Name Mrs. Doaungkamol Vechbanyongratana

Thesis Advisor Professor Serin Punnahitanond, Ph.D.

Department Sociology and Anthropology

Academic Year 1978

ABSTRACT

1. To assess the effectiveness of the process of rehabilitation in the development of favorable self - concept of the cripple within such social contexts as the family the friendship group, the rehabilitation and training center and the larger society.

2. To compare the nature of self - concept found in three types of cripple, namely the non - rehabilitation and training group, the group of cripples who have just successfully passed through the rehabilitation and training processes and those ex-inmates who have already been engaged in gainful occupation.

3. To assess the opinion of three selected groups of people concerning the cripple himself and the services for his special needs.

Research Methods

The data - collecting instrument consists of three types of questionnaire : the multiple - choice, the rating scale and the open - ended. Before the actual interview, it was pretested to three groups of cripple specified in the statement of purpose. The author employed a non - probability sampling technique and included in the sample some 80 percent of the inmates in the rehabilitation and training center for crippled persons. The total number of complete and urable answers turned out to be 265 cases.

Finally, the data were analyzed and presented in the forms of percentages, means, and t-test.

Research Results

The main findings can be presented as follows :

1. The study shows that the education and vocational rehabilitation programe made available to the cripple are quite successful in bringing about a more favorable self - image Among those who have been through with them.

2. A comparison of mean scores shows that those who have undergone a complete education and vocational process and presently been engaged in gainful occupation have the most favorable self -

concept and next to them are their fellow cripples who have just been through with the programs. The third group of subjects, those who await for the services, are relatively least successful in repairing their established selves.

3. The ways the subjects in the three groups under study feel themselves differ significantly from one another in all four types of social setting : the family, the friendship group, the unter and the larger society. The difference is significant at the 95 percent level of confidence.

4. Large percentages of people in their main occupation (government officials, businessmen and employees) feel that the cripple should be entitled to public assistance programs and he accorded due sympathy. With respect to the existing programs of assistance, the respondents think that the services have been fairly progressing and that they should be expanded to accommodate more and more of these people throughout the country. In addition, the public should be better informed of their role in the country's welfare and strength.

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ก็เพราะได้รับความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากศาสตราจารย์ ดร. เสรีน ปุณณะหิตานนท์ ในการตรวจและให้ข้อแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาต่าง ๆ จนกระทั่งการจัดทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ รวมทั้งศาสตราจารย์ ประเสริฐ แยมกลิ่นฟุ้ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารง สุทธศาสตร์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีคณะเจ้าหน้าที่และคนพิจารณาในศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการและสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูลต่าง ๆ เพื่อมาทำการวิจัย

ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับจากทุกท่านที่กล่าวข้างต้น จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐาน	5
คำจำกัดความ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	9
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ	10
ลำดับขั้นตอนของการวิจัย	10
2 ทฤษฎีและความคิดเกี่ยวกับการมองตนเอง	11
ความหมายของการมองตนเอง	11
อิทธิพลของการมองตนเอง	25
ลักษณะเบื้องต้นของการมองตนเองของคนพิการ	27
ความสัมพันธ์ระหว่างการฟื้นฟูสมรรถภาพและการมอง ตนเองของคนพิการ	35

บทที่	หน้า
3 การสังเคราะห์คนพิการในประเทศไทย	41
ความหมายของคนพิการ	41
ประเภทของคนพิการ	42
กระบวนการสังคมสงเคราะห์ในการสังเคราะห์คนพิการ	46
4 วิธีดำเนินการวิจัยและรวบรวมข้อมูล	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	56
การสร้างแบบสอบถาม	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	60
แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	61
5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
6 สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ	121
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก	134
ประวัติผู้เขียน	146

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	แสดงเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม	65
2	แสดงกลุ่มอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม	66
3	แสดงภูมิลำเนาของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
4	แสดงสถานภาพการสมรสของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
5	แสดงระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	69
6	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งแสดงลักษณะการประกอบอาชีพก่อนพิจารณา	70
7	แสดงลักษณะความพิการของผู้ตอบแบบสอบถาม	71
8	แสดงสาเหตุความพิการของผู้ตอบแบบสอบถาม	72
9	แสดงระยะเวลาของการเป็นคนพิการของผู้ตอบแบบสอบถาม	73
10	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการมองเห็นในแง่สังคมของคนพิการระหว่างคนพิการกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพทั้งสองกลุ่มกับคนพิการในกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพแล้ว	76
11	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการมองเห็นในแง่สังคมของคนพิการระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพทั้งสองกลุ่มกับกลุ่มฝึกอาชีพที่ฝึกเสร็จใหม่ ๆ	77
12	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการมองเห็นในแง่สังคมของคนพิการระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มแรกกับกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มสอง	78
13	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการมองเห็นในแง่สังคมของคนพิการระหว่างกลุ่มฝึกอาชีพที่เสร็จการฝึกใหม่ ๆ กับกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพแล้ว	79

ตารางที่

- 14 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการมองตนเองของคนพิการ 80
ในแง่ของครอบครัว เพื่อน สถาบัน และสังคมระหว่างกลุ่ม
ที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มแรกกับกลุ่มฝึกอาชีพที่สำเร็จใหม่ ๆ
และกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพแล้ว
- 15 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการมองตนเองของคนพิการในแง่ 83
ครอบครัว เพื่อน สถาบัน และสังคมของกลุ่มฝึกอาชีพที่
สำเร็จใหม่ ๆ โดยแยกตามระยะเวลาของการฝึก และ
เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทั้งหมดกับกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบ
อาชีพแล้ว
- 16 เปรียบเทียบการมองตนเองของคนพิการในแง่คุณค่าของคนทาง 85
สังคมระหว่างกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มที่สองกับกลุ่มฝึกอาชีพ
ที่ประกอบอาชีพแล้ว
- 17 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมองตนเองรวม 86
ทุกแง่ของคนพิการ (ซึ่งวางลักษณะการมองตนเองทั้งในแง่
สังคม ครอบครัว เพื่อน และสถาบันที่คนพิการสังกัดอยู่)
ระหว่างคนพิการในกลุ่มฝึกอาชีพที่ฝึกสำเร็จใหม่ ๆ กับกลุ่มที่ยัง
ไม่ได้ฝึกอาชีพ
- 18 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมองตนเองรวมทุก 87
แง่ของคนพิการ (ซึ่งรวมลักษณะการมองตนเองทั้งในแง่สังคม
ครอบครัว เพื่อน และสถาบันที่คนพิการสังกัดอยู่เข้าด้วยกัน)
ระหว่างคนพิการในกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพแล้ว กับคนพิการ
กลุ่มฝึกอาชีพที่ฝึกสำเร็จใหม่ ๆ

- 19 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการมองตนเองรวม 88
 ทุกแง่ของคนพิการ (ซึ่งรวมลักษณะการมองตนเองทั้งในแง่
 สังคม ครอบครัว เพื่อน และสถาบัน ที่คนพิการสังกัดอยู่
 เข้าด้วยกัน) ระหว่างคนพิการในกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพ
 แล้วกับคนพิการกลุ่มที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพ
- 20 แสดงข้อมูลสรุปการเปรียบเทียบค่าความแตกต่าง (ค่า 89
 ของการมองตนเองระหว่างกลุ่มเปรียบเทียบ 3 กลุ่ม คือ
 กลุ่มคนพิการที่ฝึกอาชีพเสร็จใหม่ ๆ กับกลุ่มคนพิการที่ยังไม่ได้
 ฝึกอาชีพ กลุ่มคนพิการที่ฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพแล้ว กับกลุ่ม
 คนพิการที่ฝึกเสร็จใหม่ ๆ และกลุ่มคนพิการที่ฝึกอาชีพและประกอบ
 อาชีพแล้วกับกลุ่มคนพิการที่ยังไม่ได้ฝึกอาชีพ
- 21 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของคนพิการในเรื่องประโยชน์ 91
 ของการฟื้นฟูสมรรถภาพและการฝึกอาชีพต่อคนพิการ
- 22 แสดงความคิดเห็นของคนพิการเกี่ยวกับประเภทของประโยชน์ที่ 92
 ได้รับจากการฟื้นฟูสมรรถภาพและการฝึกอาชีพ
- 23 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นใจของคนพิการในความสามารถที่ช่วย 93
 ตนเองได้ ภายหลังจากที่ได้สำเร็จการฟื้นฟูสมรรถภาพและฝึกอาชีพ
 จากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการใหม่ ๆ
- 24 แสดงข้อมูลในค่านิยมความคิดเห็นของคนพิการเกี่ยวกับความเชื่อมั่น 94
 ของบุคคลที่ใกล้ชิด และมีความสำคัญต่อตัวเขาในเรื่องที่พวกเขา
 สามารถช่วยตนเองได้
- 25 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการมองตนเองของคนพิการ คำน 95
 ครอบครัว ระหว่างปัจจุบันกับเมื่อสำเร็จการฝึกอาชีพใหม่ ๆ

การวางที่

หน้า

- 26 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการมองตนเองของคนพิการของเพื่อนระหว่างปัจจุบันกับเมื่อเสร็จการฝึกอาชีพใหม่ ๆ 96
- 27 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการมองตนเองของคนพิการ คำนสถาบันการฝึกอาชีพระหว่างปัจจุบันกับเมื่อเสร็จการฝึกอาชีพใหม่ ๆ 97
- 28 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มทางความคิดของคนพิการเกี่ยวกับการเป็นคนที่มีคุณค่าเท่าเทียมกับผู้อื่นระหว่างปัจจุบันกับเมื่อเสร็จการฝึกอาชีพใหม่ ๆ 99
- 29 แสดงจำนวนและร้อยละของคนพิการที่มีการมองตนเองในแง่ดี มองตนเองเป็นกลาง และมองตนเองในแง่ไม่ดีของกลุ่มยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มแรก กลุ่มยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มสอง กลุ่มฝึกอาชีพที่ฝึกเสร็จใหม่ ๆ และกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบอาชีพแล้ว 101
- 30 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการมองตนเองของคนพิการทั้งหมดที่ทำการศึกษา โดยพิจารณาในแง่ลักษณะทางประชากร ค่านเพศ อายุ ภูมิลำเนา สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และลักษณะการประกอบอาชีพ 102
- 31 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับการมองตนเองของคนพิการทั้งหมดที่ทำการศึกษา โดยพิจารณาในแง่ของลักษณะความพิการ สาเหตุของความพิการ และระยะเวลาของความพิการ 106

- 32 ความสัมพันธ์ของการมองตนเองในแง่ดี และแง่ไม่ดีของคน 109
พิการกลุ่มยังไม่ได้ฝึกอาชีพกลุ่มแรก กลุ่มที่สอง กลุ่มฝึก
อาชีพที่สำเร็จการฝึกใหม่ ๆ และกลุ่มฝึกอาชีพที่ประกอบ
อาชีพแล้วกับลักษณะทางประชากรในเรื่อง เพศ อายุ ภูมิลำเนา
สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ลักษณะการประกอบ
อาชีพ และข้อมูลเกี่ยวกับความพิการ ซึ่งได้แก่ ลักษณะ
ความพิการ สาเหตุของความพิการ ระยะเวลาของความ
พิการ.